

Jūrmalas Pumpuru vidusskola

Jauniešu līdzdalība vēlēšanās un politiskajā dzīvē Jūrmalas pašvaldībā

Jūrmalas Pumpuru vidusskolas Eiropas Parlamenta vēstnieku skolas projekta darbs

Darba autori: Jūrmalas Pumpuru vidusskolas Eiropas Parlamenta Vēstnieku skolas komanda
Darba vadītāja: pedagogs Rudīte Kaņepāja

Jūrmala, 2023.gads

Ievads

Demokrātija ir politiskas izcelsmes jēdziens, kas saistīts ar valsts pārvaldi un kas, kā lēmumu pieņemšanas princips, var tikt attiecināts uz dažādām, tostarp nepolitiskām, organizācijām – ģimeni vai uzņēmumu; svarīgākais demokrātiskā lēmumu pieņemšanā ir visu iesaistīto līdzdalība lēmumu pieņemšanā, vienlīdzība, atklāta diskusija un vairākuma vara saskaņā ar balsojumu.¹

Jau skatoties uz demokrātijas jēdziena skaidrojumu var pamanīt, ka demokrātija paredz visu cilvēku grupu iesaisti kopējā lēmumu pieņemšanā un diskusijā. Tas ir svarīgi, lai arī jauniešiem būtu iespēja iesaistīties, izteikt savu politisko viedokli un ietekmēt svarīgo lēmumu pieņemšanu.

Projekta mērķis ir izprast kāda ir jauniešu līdzdalība vēlēšanās Jūrmalas pašvaldībā, kādā viedā tā tiek veicināta un vai ir iespējams piedāvāt risinājumus, lai jauniešu līdzdalību vēlēšanās un Jūrmalas politiskajā dzīvē padarītu vēl lielāku un visaptverošāku?

Projekta jautājumi – Cik daudz jauniešu piedalās Jūrmalas pašvaldības vēlēšanās un Jūrmalas valstspilsētas politiskajā dzīvē? Ar ko tiek pamatota jauniešu līdzdalības aktivitāte? Kā var sekmēt jauniešu lielāku līdzdalību vēlēšanās un politiskajā dzīvē?

Projekta apraksts

Lai noskaidrotu cik liela ir jauniešu līdzdalība Jūrmalas pašvaldības vēlēšanās tika izstrādātas divas metodes. Pirmā bija visaptverošas aptaujas veikšana, lai noskaidrotu jauniešu viedokli par iespēju iesaistīties Jūrmalas pašvaldības politiskajā dzīvē un jauniešu viedokli par piedāvātajām sava viedokļa paušanas iespējām. Otrā izstrādāta metode bija veikta intervija ar Jūrmalas valstspilsētas domes deputāti Irēnu Kausinieci, lai saprastu kāds ir politisko struktūru viedoklis par jauniešu iesaisti vēlēšanās un viņu iespēju to darīt.

Pirms pētījuma sākuma tika nolemts veikt nelielo izpēti Jūrmalas Pumpuru vidusskolas Eiropas Parlamenta vēstnieku skolas komandas ietvaros, lai noskaidrotu kāds ir projekta autoru viedoklis par piedāvāto problēmu. Visiem dalībniekiem tika uzdots jautājums – “Vai jauniešu līdzdalība Jūrmalas pašvaldības politiskajā dzīvē ir pietiekami liela?”, uz ko lielākā daļa jauniešu (60 %) bija atbildējuši “Nē”. No veiktās aptaujas var izvirzīt hipotēzi – liela daļa jauniešu ir vīlušies šobrīdējā jauniešu iesaistīšanas modelī un nejūtas pārstāvēti lēmumu pieņemšanas un realizēšanas procesā. No projekta darba ietveros veiktās aptaujas varēs izsecināt, vai jaunieši izvēlas nepiedalīties vēlēšanās un vai šādas izvēles pamatā ir līdzīga sajūta.

¹ Nacionālā enciklopēdija. 09.08.2022. Demokrātija. Iegūts no: enciklopedija.lv/skirklis/130264. sk. 25.04.2023

Metožu apraksts

Lai veiktu visaptverošu pētījumu Jūrmalas Pumpuru vidusskolas Eiropas Parlamenta vēstnieku skolas komanda nolēma veikt aptauju. Aptauja tika elektroniski izplatīta Jūrmalas Pumpuru vidusskolas ietvaros, kā arī visas Jūrmalas ietvaros ar Jauniešu iniciatīvu centra palīdzību. Aptauja tika veidota, lai uzklautu cilvēku viedokļus, kāpēc tie piedalās vēlēšanās un, lai izprastu motīvus, kāpēc cilvēki, kas tajās nepiedalās nevēlas paust savu viedokli un atdot savu balsi kādai partijai/deputātam.

Kā otra praktiskā metode tika izmantota intervija. Intervija tika veikta ar Jūrmalas valstspilsētas domes deputāti Irēnu Kausinieci. Deputātei tika uzdoti 5 jautājumi, lai noskaidrotu viņas viedokli par jauniešu līdzdalību Jūrmalas politikajā dzīvē. Saņemtās atbildes tika izpētītas un ņemtas vērā, rakstot kopējos darba secinājumus.

Aptaujas uzbūve:

Aptauja tika veidota vairākos līmeņos, respondents, atbildot uz konkrētu jautājumu pozitīvi vai negatīvi, nokļuva aptaujas nākamajā daļā, kur tam bija iespēja turpināt argumentēt savu viedokli saistībā ar vēlēšanām.

Respondentam sākot aizpildīt aptauju tika uzdots vairāki jautājumi:

1. Kāda ir Jūsu dzīvesvieta?
2. Kāds ir Jūsu dzimums?
3. Kāda ir Jums atbilstoša vecuma grupa?
4. Vai jūs piedalāties vēlēšanās?

Katram jautājumam bija sava nozīme, lai grupētu datus un veidotu statistisko analīzi vēlāk. Mūsu pētījumā uzsvars tika likts tieši uz Jūrmala valstspilsētā dzīvojošo jauniešu līdzdalību vēlēšanās un viņu motivāciju to darīt/nedarīt, tāpēc kā pirmais jautājums tika prasīta respondenta dzīvesvieta. 2. jautājums tika uzdots, lai grupētu respondentu pēc dzimumpiederības. Vecuma grupa tika noskaidrota, jo projekta ietveros tika pētīta tieši jauniešu līdzdalība vēlēšanās, lai statistika būtu ticama smalki pētītas tika tieši jauniešu atbildes. Pats galvenais jautājums – vai Jūs piedalāties vēlēšanās – novirzīja respondentu uz nākamo anketas daļu, lai noskaidrotu viņa viedokli.

Gadījumā, ja respondents uz jautājumu, vai jūs piedalāties vēlēšanās, atbildēja – jā – tika uzdoti sekojoši jautājumi:

1. Kurās no šīm vēlēšanām Jūs esat piedalījies?
2. Kādēļ jūsuprāt ir svarīgi piedalīties vēlēšanās?

Gadījumā, ja respondents uz jautājumu, vai jūs piedalāties vēlēšanās, atbildēja – nē – tika uzdoti sekojoši jautājumi:

1. Kādēļ nepiedalāties vēlēšanās?
2. Vai jūs kādreiz piedalījies kādās vēlēšanās?
3. Kas jūs motivētu piedalīties vēlēšanās?

Gadījumā, ja respondents uz jautājumu, vai jūs piedalāties vēlēšanās, atbildēja – Nē, jo vēl neesmu sasniedzis pilngadību/ nebiju pilngadīgs pēdējo vēlēšanu laikā, tika uzdoti sekojoši jautājumi:

1. Vai nākotnē plānojat piedalīties vēlēšanās?

Pielikumā Nr. 1 var redzēt anketas struktūru diagrammas veidā (skat. pielikumu Nr. 1).

Intervijas uzbūve:

Intervijā ar Jūrmalas valstspilsētas domes deputāti Irēnu Kausinieci tika uzdoti sekojoši jautājumi:

1. Kā jūs no pašvaldības deputāta viedokļa vērtējat jauniešu iesaisti Jūrmalas politiskajā dzīvē? Vai tā ir pietiekami liela?
2. Vai uzskatāt, ka jauniešu iesaiste politikā ir nepieciešama?
3. Kādas, jūsuprāt, ir iespējas jauniešu līdzdalības vēlēšanās un politiskajā dzīvē veicināšanai?
4. Kāpēc, jūsuprāt, jaunieši izvairās piedalīties vēlēšanās?
5. Vai projektu skaits, kas iesaistītu jauniešus pašvaldības politiskajā dzīvē ir pietiekami liels?

Datu analīze un izvērtējums

Aptaujas analīze:

Kopumā aptaujā piedalījās 59 cilvēki.

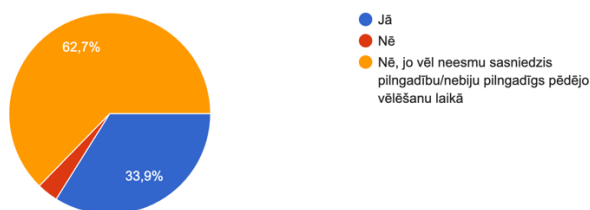
Kā savu dzīvesvietu 96,6% (57 cilvēki) no respondentiem ir atzīmējuši Jūrmalu, 1,7% (1 cilvēks) kā savu dzīvesvietu ir atzīmējis Lapmežciemu, 1,7% (1 cilvēks) kā savu dzīvesvietu ir atzīmējis Lapmežciemu.

61% (36 cilvēki) no apjautātajām personām bija sievietes, 37,3% (22 cilvēki) no apjautātajām personām bija vīrieši, taču 1,7% (1 cilvēks) nevēlējās norādīt savu dzimumu.

52,2% (31 cilvēks) no respondentiem ir vecuma grupā no 16 līdz 17 gadiem, 44,1% (26 cilvēki) no respondentiem ir vecuma grupā no 18 līdz 25 gadiem, taču 3,4% (2 cilvēki) ir vecāki par norādītām vecuma grupām.

33,9% (20 cilvēki) no apjautātajām personām vēlēšanās piedalās, 3,4% (2 cilvēki) nepiedalās, bet pārējie vēl nav sasnieguši pilngadību vai nebija pilngadīgi pēdējo vēlēšanu laikā.

Vai Jūs piedalāties vēlēšanās?
59 atbētos

(1.att – statistikas dati par atbildēm uz 4.jautājumu)

No cilvēkiem, kas aptaujā bija atzīmējuši, ka vēlēšanās piedalās, 95% (19 cilvēki) piedalījās Saeimas vēlēšanās, 35% (7 cilvēki) piedalījās pašvaldību vēlēšanās, taču 5% (1 cilvēks) bija atzīmējis, ka piedalījās Eiropas Parlamenta, 5% (1 cilvēks) citās (skolas pašpārvaldes), 5% (1 cilvēks) citās (referendumi). Iespējams, ka Eiropas Parlamenta vēlēšanās piedalījās tik maz cilvēku, jo respondentiem, kam tagad ir 18-19 gadi Saeimas vēlēšanās varēja balsot, bet Eiropas Parlamenta vēlēšanu laikā bija pārāk jauni (tas pats laikam arī par pašvaldībām).

Uz jautājumu, kādēļ jūsuprāt ir svarīgi piedalīties vēlēšanās, cilvēki, kas piedalās vēlēšanās atbildēja sekojoši, 90% (18 cilvēki) atzīmēja, ka tā ir iespēja paust savu viedokli un panākt sev tīkamu cilvēku ievēlšanu pašvaldību domēs, Saeimā vai Eiropas Parlamentā. 80% (16 cilvēki) norādīja, ka tā ir demokrātiskas valsts priekšrocība, kas noteikti jāizmanto. 75% (15 cilvēki) uzskata, ka tas ir viņu pilsoniskais pienākums, taču 35% (7 cilvēki) atzīmēja, ka piedalīšanās vēlēšanās ir aizraujoša.

3,4% (2 cilvēki) no visiem apjautātajiem respondentiem norādīja, ka viņi vēlēšanās nepiedalās un bija savu viedokli pamatojuši ar argumentiem, ka nav par ko balsot, ka vēlēšanu balsis neko neietekmē, ka deputāti tāpat nepilda solījumus un tāpēc nav vērts piedalīties vēlēšanās un ka vēlēšanu sistēma šķiet sarežģīta un to izprašana ir pārāk grūta.

Uz jautājumu, kas Jūs motivētu piedalīties vēlēšanās, respondenti no piedāvātām atbildēm norādīja, ka viņi piedalītos vēlēšanās, ja politiķi pildītu solījumus, ja vēlēšanās kandidētu kāds pazīstams cilvēks un, ja Latvijā būtu ieviesta jauktā vai mažoritārā vēlēšanu sistēma.

Visiem nepilngadīgiem jauniešiem, kuri kā savu vecuma grupu bija norādījuši 16-17 gadu veci tika (jaunieši, kas iepriekšējo vēlēšanu laikā un/vai šobrīd ir nepilngadīgi) uzdots papildus jautājums – vai viņi piedalīsies vēlēšanās, kad sasniegs vēlēšanu minimālo vecumu. 86,5% (32 cilvēki), taču pārējie 13,5% (5 cilvēki) atbildēja ar nē.

Tie, kas uz jautājumu atbildēja pozitīvi savu viedokli bija pamatojuši sekojoši:

- Tā ir iespēja paust savu viedokli un panākt sev tīkamu cilvēku ievēlšanu pašvaldību domēs, Saeimā vai Eiropas Parlamentā. (75,7%, 28 cilvēki)
- Tā ir demokrātiskas valsts priekšrocība, kas noteikti jāizmanto (62,2%, 23 cilvēki)
- Tas ir katra pilsoņa pienākums (40,5, 15 cilvēki)
- Vēlēšanās piedalīties ir aizraujoši (8,1%, 3 cilvēki)

Procentu skaits nevedo 100%, jo respondentiem tika piedāvāta iespēja izvēlēties vairākus variantus.

5 balsstiesīgo vecumu nenasniegušie jaunieši, kas norādīja, ka vēlēšanās nepiedalīsies kā iemeslu norādīja – nav par ko balsot (60%, 3 cilvēki); balss neko neietekmēs (60%, 3 cilvēki); vēlēšanas Latvijā nav godīgas (40%, 2 cilvēki); deputāti nepilda solījumus (80%, 4 cilvēki); vēlēšanu sistēma ir sarežģītā un nav saprotama (20%, 1 cilvēks).

Intervijas analīze:

Uz mūsu uzdotiem jautājumiem deputāte sniedza sekojošas atbildes:

Kā jūs no pašvaldības deputāta viedokļa vērtējat jauniešu iesaisti Jūrmalas politiskajā dzīvē? Vai tā ir pietiekami liela?

Uzskatu, ka jauniešiem ir interese par dzīvi Jūrmalā. Gatavojoties pašvaldību vēlēšanām Jūrmalas jauniešu interešu centrs organizēja deputātu kandidātu tikšanās, šie pasākumi bija ļoti apmeklēti. Jauniešiem ir priekšlikumi, piemēram, sabiedriskā transporta grafika uzlabošanā. Jaunieši veica izpēti par vietām Jūrmalā, kur veidojas neveselīgas dzīves perēkļi, sagatavoja priekšlikumus, kā tos likvidēt. Interesants bija pētījums par gājēju drošību Kauguru rajonā.

Vai uzskatāt, ka jauniešu iesaiste politikā ir nepieciešama?

Jauniešu iesaiste politikā ir nepieciešama, tā palīdz augt jauniešiem par atbildīgiem savas valsts pilsoņiem.

Kādas jūsu prāt ir iespējas jauniešu līdzdalības vēlēšanās un politiskajā dzīvē veicināšanai?

Nozīmīgs ieguldījums jauniešu izaugsmei par atbildīgiem cilvēkiem ir darbošanās skolu pašpārvaldēs un Jauniešu iniciatīvu centrā Apsveicama bija jauniešu tikšanās ar esošajiem pašvaldības deputātiem, domāju, tās vajadzētu atjaunot. Jaunieši, kuri ir bijuši aktīvi skolas laikā, pieaugot startē pašvaldību vēlēšanās (pēdējās pašvaldību vēlēšanās daudzu partiju kandidātu listēs bija jauni cilvēki) vai atrod savu vietu citā darbošanās virzienā politikā, piemēram, Jūrmalas Pumpuru vidusskolas absolvents Edgars Rinkēvičs ir mūsu valsts ārlietu ministrs.

Kāpēc Jūs prāt jaunieši izvairās piedalīties vēlēšanās?

Nepiekrītu šim apgalvojumam. Nepiedalās un neinteresējas kūtri cilvēki, kuriem negribas neko darīt, jo vieglāk taču visu kritizēt, dīvēnā guļot. Tādi cilvēki ir visos vecumos.

Vai projektu skaits, kas iesaistītu jauniešus pašvaldības politiskajā dzīvē ir pietiekami liels?

Vienmēr var vēlēties lai būtu labāk, arī projektus gribētu sagaidīt vairāk. Ticu mūsu jauniešiem, sekoju viņu izaugsmei un redzu, ka ļoti daudzi jaunieši būs savas pilsētas un valsts dzīves veidotāji.

Secinājumi

1. Gan no aptaujas, gan no intervijas var secināt, ka jauniešu līdzdalības līmenis Jūrmalas pašvaldībā ir pietiekami liels, taču ir iespējami vairāki uzlabojumi.
2. Ir vairāki jaunieši, kas kopumā neuzticas vēlēšanu sistēmai un ievēlētajiem deputātiem, taču šo jauniešu skaits ir neliels un nevar būt uzskatāms par reprezentējošu.
3. Lai veicinātu lielāku jauniešu iesaisti, projekta veidotāji uzskata, ka būtu vēlams izstrādāt papildus projektus, kur iesaistoties, jaunieši varētu iegūt finansējumu, savu plānu realizēšanai.
4. Jūrmalas valstspilsētas domes deputāti atbalsta jauniešu iesaisti politiskajā dzīvē un nenoliek jauniešu viedokli malā.

Pateicības

Izsakām lielu pateicību Jūrmalas valstspilsētas domes deputātei Irēnai Kausiniecei par interviju un palīdzību darba veidošanā.